

Manqurtlaşan dünyanın sevgisizliyi

Çox qədim bir deyim var. Hər-dən ona inanmağım gəlir, yeni o deyimə. Yəqin onu siz də bilirsiniz. Elə bildiyiniz üçün də təkrar edirəm. Axı təkrar biliyin anasıdır

Hə, müdriklər deyib ki, "İnsan yer üzünün əşrəfidir". İndi siz də fikirləşin, elə mən də fikirləşirəm. Doğrudan da insan yer üzünün əşrəfidir? Əgər Allah bu yer üzünü yaradıb onu da insanın ixtiyarına veribse, onda insan niyə naşükürdü? Niyə dağıdır yer üzünü? Niyə həmv edir? Deyə bilərsiniz ki, insan həmv də qurur, yaradır. Doğrudur məntiqiniz. Lakin bir gerçəklik də var. Biz bir abidə yaradanda ən azı 10 abidəni dağıdırıq, həmv edirik. Bir kənd salanda bir şəhəri yerlə-yeksan edirik. Budurmu yaratmaq? Budurmu qurmaq?

Bax, bu realıq bir kino lentidir. Özünüz də baxın və düşünün. Görün, yer üzünün əşrəfi olan insan təkce yer üzünü yox, artıq göy üzünü də dağıtmaqla məşğuldur. Atılan silahların və digər sınaq aparatlarının göy üzünə vurduğu zərbələr, ozan təbəqəsinin dəşilməsi və sairə və ilaxır. Göyü öyrənmək üçün elə göyün özünü də obrazlı desəm, dəlmə-deşik edirik, söküb-tökürük. Bilirsiniz, bütün bunlar niyə baş verir? Yəqin hərənin öz bildiyi var. Amma mənim bildiyim çox sadə və hər kəsin də düşünə biləcəyi gerçəklikdir. Yeni mənə görə, mənim inancıma və inamıma görə bütün bunlar insanların manqurtlaşmasının, sevginin azaldılmasının nəticəsidir. Manqurtlaşan insanlar idarə olunurlar. Duyğusuz, hissiz robot kimi. Deməli o insanların timsalında dünyada sevgi də azalır. Azalan sevgilər həmişə laqeydliyə, biganəliyə, hətta görməməzliyə aparıb çıxarır. Deməli, bizim azalan sevgilərimiz bizə qənim kəsilir

Mən bütün yazılarımda, bütün düşüncələrimdə, həmişə və hər yerdə qabartdığım ən ali hiss SEVGİDİR. O Sevgi ki, məni həyata bağlayıb. O Sevgi ki, məni düşündürür, məni aramağa-axtarmağa, kədəre-qəmə, həsrətə dözməyə kökləyir. Və bir də o Sevgi ki, o mənim bir insan olaraq yorulmadan, dayanmaq bilmədən dalımcə qaçmağa, görüşünə tələsməyə, yanında olmağa hazır tutur. Ona görə də mən dünyanın da, insanlığın da ayaqda qalması üçün vacib, necə deyirlər, ən birinci tələbat kimi, zərurət kimi Sevgini görürəm. Bir daha təkrarlayıram ki, məni mən edən, səni mənə saxlayan, səni mənim ürəyimə çevirən məhz Sevgidir. O Sevgi də mənə bu şeiri yazdırır:

**Göz yaşında suya çəkil didəmi,
Köklənim mən "do"da, yoxsa "si"dəmi?
Haqlı sayıb bu edilən sətəmi-
Yaşayıram, seve-seve sevgimi!**

**Əlim gəlmir ah dalınca daş atam,
Ah özü də daş biçimli, daş adam!
Sevgim mənə güc verir ki, yaşadam -
Yaşayıram, seve-seve sevgimi!**

**Gözüm, könlüm bir şəkilə çərçivə
O şəkili öpürəm mən ark ilə!
Ümidlənilib, havalanıb hər cürə -
Yaşayıram, seve-seve sevgimi!**

Bizim iç dünyamızın mənzərəsi və o dünyadakı həyat bir Allaha, bir də özümüzə bəllidir. Yeni biz içimizlə çölümüzün, daxilimizlə batilimizin arasındakı o məsafəni zaman-zaman pərdə arxasında saxlarıq. O pərdənin arxasını görmək üçün o dünyaya, o varlığa, o ürəyə sahiblənmək lazımdır. Onun sakini, onun bir parçası olmaq lazımdır. Deməli, biz yaşadığımızla, uzaqlığımızla heç vaxt bir-birimizi,

İç dünyamızı görə bilmərik. Düzdü, etdiyimiz hərəkətlər, davranışlar, söylədiyimiz fikirlər müəyyən təəssürat yaradır. Təəssürat isə bütövlük, gerçəklik deyil. O, müəyyən ştrixlərdi. Ona görə də özün necəsənsə, qarşındakını da o cür görmək istəyirsənsə, görüldüyün kimi yox, içindəki kimi ol. Məhz belə olan anda sən çevrənə, yaxın və uzaqlarına realıq kimi görünəcəksən və səni də o reallığın özü kimi qəbul edəcəklər. Təəssüf ki

Bəli, çox təəssüf ki, bu dünya rəngarəng olduğu kimi, çevrəmədəkilər də bizimlə yol-yoldaşı olanlar da həttə müəyyən vaxtlarda güvəndiklərimiz də bərkə-boşa düşəndə dərhal gerçək kimliklərini bürüzə verirlər. Bax, onda kimin kim olduğu üzə çıxır. Bu ağırdan, bu sarsıntıdan qorunmaq, onunla qarşılaşmamaq üçün öncə atdığı addımı, dediyin sözü düşünməli, fərqi nə varmalısən. Bilməli-sən ki, nə edirsən, kimin üçün edirsən və sənin bu etdiklərinin kimlərə sə zərəri nə qədər olacaq. Bax, onda düzgün qərar vermək məqamı gerçək səni sual qarşısında qoyacaq. Bu addımı atım yoxsa yox, bu sözü deyim yoxsa yox.

Həqiqətən Allah hər bir kəsi fərd yaradıb. Bax, bu həqiqətə söykənilib düşünmək lazımdır. Onda duyğular çözümlə, fikirlərə aydınlıq gələcək. Biləcəyik ki, biz də təkik, fərdik. Ona görə də ikili oyun oynamaq, ikili həyat yaşamaq, ümumiyyətlə, özünü hansısa bir əsərin səhnə obrazını ifa edən aktyor kimi görmək lazım deyil. Axı tək-sən, fərd-sən. Bu məqamda da əvvəldə söylədiyim, bizi yaşadan, bi-

zi həyata bağlayan sevgi yada düşür, sevgi gəlir köməyimizə. Yeni Sevgi bir fərdin başqa bir fərdə, bir tək-in başqa bir təkə uzanan əli, açılan qolları, bəxş etdiyi iç dünyasıdır. Mən də o uzanan əlin, açılan qolun, bağışlanan iç dünyanın təşəbbüsüm. Onun üçün sino gedən, ona ağıllın ucundan da uzağa qoymayan bir təkəm və ona görə də öz-özümə pıçıldaıyıram ki:

**Yaşıl işıq yanmasa da yolunda
Mən duamı etdim hər an bəndətək
Bir həsrətin qandalı var qolumda -
Düşən gündən bilmədiyim fəndə, tək!**

**Xatirə dilimdəki ah, aman
Göz çıxarır bu yoldakı toz-duman
Üzə durur gah ağırlar, gah zaman -
Dərd qoşundu bu meydana, mən də tək!**

**Ağ vərəqdə əlim hər an gül əkdə,
Nəfəsim də tel oxşayan küləkdə
Gül içindən bəyəndiyim gül təkdi -
Allah təkdi, Sevgim təkdi, Sən də tək!**

Hər-dən təbiətlə baş-baş qalanda müəyyən hadisələrin, hətta macərələrin şahidinə də çevrilirsən. Ona görə macərə deyirəm ki, o gördüyün, o izlədiyini heç vaxt ağılından gəlib keçmir və bu barədə də düşünürsən. Lakin qarşılaşanda həm heyretlənirsən, həm də bunun bir gerçəklik olduğuna inanırsan. Çünki gözünlə görürsən, tamaşaçısına, şahidinə çevrilirsən. Fikrimi çox da uzatmadan özümün şahidi olduğum və bəlkə də sizlərin gördüyü bir-iki məqamı xatırladım.

Birincisi, yəqin ki, göyərçinlərin necə dimdik-dimdiyə dayandığını, necə bir-birini oxşadığını görmüsünüz. Və yaxud ikinci, bir-birinə sarılan ilanları düşünürəm ki, görənleriniz var. Üçüncü, bir-birini oxşayan maralı, ceyranı, ən azından təbiət verilişlərindən izləmisiniz

Mən bu məqamları davam etdirə bilərəm. Məqsədim o silsiləni genişləndirmək deyil. İcimdə, ağılımda olan ən gerçək niyyət o səhnələrlə sevgini bir daha qabartmaqdı. Özü də bütün sevgiləri. Vətənə də, övlada da, istənilən bir varlığa da və nəhayət, həyatının, ömrünün yarısı olana da!

Bu sevgilər müxtəlif canlıların timsalında eyni mahiyyət daşıyır. Hər də öz həyatına aid olduğu sinifin sevgi-

sinin davamçısı, yaşadanıdır. Deməli, burda bir fərq var. O da ağıl və hiss sevgisidir. Təbii ki, onun ikisi birlikdə insana aiddir. Ona görə də bir baxışdan vurulmaq, bir künüldən min kö-nülə bənd olmaq kimi maraqlı, düşündürücü ifadələr dilimizə daxil olubdu. Leksionumuzda yer alıbdır. İnsanın ağıl və hiss sevgisi onun varlığına hakim olanda onu bu yoldan çəkəndirmək çox çətin olur, bəzən də heç olmur. Həmin sevgini yaşayanlar bilirlər ki, onda dünya da, yer də, göy də yalnız sevgisini yaşadığından ibarət olur. Çünki o varlığın sahibidir. Bir az da pafoslu səslənsə də deyim ki, ürəyin də, ağıl da sevdininin az qala itaətində olması, qulluğunda dayanması adi və normaldır. Gerçəklik olur.

Mən yazı-pozu camiyəsində özümün ağıl və hiss sevgimi heç vaxt gizləməmişəm. Necə deyirlər, ürəyimin və ağıllımın necə pıçıldaıqlarını hər zaman olduğu kimi kağıza köçürmüşəm. Bilmişəm ki, ahlarım göyə körpü olsa da, yazdıqlarım yan məkuba çevrilsə də, bir qadın məni unutsa da, ancaq o yənə mənimlədi, daha doğrusu mənədi. Onun sığın-dığı yer ürəyimdi. Var olduğu ünvan ağılımdı, hissimdə. Bu tamlıqda ürəyin nazı ilə oynamaq, mənim həm mü-qəddəs, həm də əzəli vəzifəmdir. Ona görə də böyük yazığımız Seyran Səxavətin dediyi bir fikri həmişə mən də öz-özümə təkrarlayıram:

**Sixma ürəyimi, ürək cəhənnəm,
Axı sən ordasan, sən sixılırsan!..**

Bax, bu birmənalı və hər kəsin də bildiyi həqiqəti mən də öz ürəyimdə-kinə - Sənə hər zaman ünvanlamışam və hər zaman da bilmişəm ki, elə ürək sənin özünsən. Ona görə də ürəyimə üz tutanda bilmişəm ki, sənə üz tuturam:

**Həyat qəribədi, özün bilmədən
Sönən lampa kimi qaralır ürək
Hətta ailədə də bir an içində -
Yerin açıq-aşkar daralır, ürək!**

**Özünə sığmayan səsi, sədanı,
Dünənki nazını, hətta ədanı
Sənin günahını, sənin qadını -
Soruşmur, səssizcə yar alır, ürək!**

**Döyür pəncərəni gün-gündən acı,
Ağardır kirpiyi, ağardır saç
Məhəbbət dediyin ömrünün tacı -
Dağdı, zirvəsini qar alır, ürək!**

**Tükənir nəfəsi, titrəyir səsi
Bəlkə yaşadığı bəsidir, bəsi!
Bir Allah bilir ki, heç vaxt heç kəsi -
Üzməyən Əbülfət sarılır, ürək!**

Hə, dünyanın əşrəfi olan insan dünyanı manqurtlaşmanın, laqeydliyin, biganəliyin ağuşuna atır. Ona görə də sızır məni bu dünya. O sızıntıdan hələ ki, məni ayaqda qalmağa kömək edən, ümid verən Sənsən! - Sənin Sevgindi!

Əbülfət Mədətoğlu